

**TIJDSCHRIFT
VOOR
NUMISMATIEK**

**EUROPEES GENOOTSCHAP
VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE**

NOVEMBER-DECEMBER 1979 - VOL. XXIX - Nr. 6

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

VERSLAG VAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN HET E.G.M.P. GEHOUDEN TE BRUSSEL OP 14 OKTOBER 1979

Op 14 oktober jl. hield het E.G.M.P. zijn jaarlijkse algemene vergadering in de lokalen van de Cercle Industriel et Commercial, alwaar ook de Numismates de Bruxelles vergaderen. De organisatie van de algemene vergadering berustte bij voornoemde afdeling.

Het bestuur van de Brusselse afdeling had aan de raad van beheer van het E.G.M.P. voorgesteld om terug met de traditie aan te knopen, volgens dewelke de algemene vergadering meerdere numismatische mededelingen bevatte terwijl de rest van de dag eventueel gewijd was aan een kulturele aktiviteit. De raad van beheer had dit voorstel aanvaard, wat betekende dat de algemene vergadering van 14 oktober jl. opzettelijk zonder ruilbeurs georganiseerd was. Het betrof een uitdaging en tevens een test en wij mogen gerust zeggen dat het experiment volkomen geslaagd is vermits het aantal deelnemers aan deze bijeenkomst ongeveer even hoog lag als bij deze van voorgaande jaren.

Na de verwelkoming door de heer M. Colaert, voorzitter van de afdeling Brussel, opende de heer P. De Baeck, voorzitter van het E.G.M.P., omstreeks 10.15 u. de vergadering. Hij vroeg vooreerst een paar ogenblikken ingetogenheid ter nagedachtenis van de sinds vorige algemene vergadering overleden leden, de heren Valère Clabau uit Brussel, Maurice Desmet uit Brussel, Jean Fynaut uit Brussel, Joseph Lowagie uit Brugge, Remi Staelens uit Gentbrugge en Raymond Staessens uit Menen. Hij belichtte in het bijzonder de aan het Genootschap bewezen diensten door de heer Clabau, oud-voorzitter van de afdeling Brussel en gewezen lid van de raad van beheer van het E.G.M.P.

De heer P. De Baeck gaf nadien lezing van het jaarverslag van de raad van beheer, als volgt opgesteld :

"Het verslag dat U vandaag voorgelegd wordt, bekleedt, in het oog van de raad van beheer, een bijzonder belang, daar het enkele punten samenvat die van vitaal belang zijn voor de goede gang, en zelfs voor de verdere groei van ons Genootschap.

Hetgeen wij, vóór alles, wensen en beogen is dat onze beweging haar karakter zou behouden van een "bond" van vrienden-numismaten ; dat de afdelingen, in de schoot van het Genootschap, hun plaatselijke activiteiten uitvoeren is heel normaal - en het is de grondslag van hun bestaan - maar

dit alles moet in "eenheid" gebeuren willen wij overleven ; het Europees Genootschap is werkelijk een verbond en niet een federatie van zelfstandige plaatselijke clubs !

Verder is, op praktisch gebied, onze raad van beheer zo dikwijls bijeengekomen als de toestand het vergde.

De grote bekommernis van 1979 is geweest en blijft ons Tijdschrift, werkelijke band tussen alle leden. Zoals beloofd is het "nieuwe" tijdschrift in januari verschenen. Zo wij, na 9 maanden, een bezuiniging durven verwachten die ons zou kunnen toelaten het aantal bladzijden te verhogen, vraagt de materiële organisatie een zeker "rodage" en dient nog op punt gezet te worden ; wij hopen echter dat het spoedig zal kunnen opgelost worden.

Dit brengt ons ertoe aan de Afdelingen een nauwere samenwerking te vragen onder de vorm van artikels van algemeen of partikulier belang. Het komt ons dikwijls te horen dat "het Tijdschrift van geen betekenis is en ontbreekt aan interesse voor de leden" ; in stede van kritieken - die soms kwetsend zijn voor diegenen die zich opofferen - verkiezen wij artikels of zelfs suggesties over interessante onderwerpen. Een oproep in die zin zal trouwens kortelings verschijnen en wij hopen dat hij beantwoord zal worden.

Ter gelegenheid van ons dertigjarig bestaan en van de Algemene Vergadering 1980 - die in maart te Luik zal gehouden worden ter gelegenheid van het duizendjarig bestaan van de Cité Ardente - zal het eerste nummer van ons Tijdschrift onder de vorm van een klein boek verschijnen, artikels over verschillende onderwerpen samenvattend. Wij hopen dat de leden deze poging naar waarde zullen schatten om aan ons Genootschap een meer informatief karakter te geven. Laat ons niet vergeten dat onze statuten de voortplanting van de numismatiek voorzien en dus het vormen van echte numismaten !

Om daar toe te komen zou elke afdeling moeten proberen het aantal betaalde lidgelden te verhogen. Wij weten dat er een neiging bestaat om in de schoot van de afdelingen mensen te ontvangen die geen lid zijn van het E.G.M.P. Moest deze neiging zich veralgemenen dan zou dit het einde van ons Genootschap betekenen. Wij dringen dus aan op dit zeer belangrijk punt. Dat bepaalde afdelingen hierdoor het doel nastreven op die wijze nieuwe numismaten of verzamelaars aan te lokken, laten wij over aan de wijsheid van het lokaal bestuur ; het zou echter "tijdelijk" moeten zijn en, in alle geval, een uitzondering daarstellen. Zo zijn wij ertoe gebracht geweest - op officiële wijze - contact te nemen met de voorzitters van twee "afdelingen" die het minimum getal van 15 leden, nodig om een nieuwe afdeling te stichten, niet meer bereikten. Hun reactie zal medege-deeld worden aan de volgende Algemene Vergadering.

Ook heeft de raad van beheer voorstellen besproken die door een afdeling gedaan werden, ondermeer wat de inrichting van onze Algemene Vergadering betrof. De meerderheid van de leden heeft aangenomen dat een voorafgaandelijke discussie in de schoot van de afdeling wenselijk was, waarover de voorzitter aan de raad van beheer verslag zou geven, onder voorbehoud echter van de mogelijkheid voor de leden hun standpunt op de Algemene Vergadering te verdedigen doch gedurende een begrensd tijdperk.

Wij besluiten dit verslag zoals wij begonnen zijn : door een oproep tot Eenheid, want het is hieraan te danken dat wij, in 1980, ons dertigjarig bestaan zullen mogen vieren, in de hoop dat jongere mensen ons nog zullen herinneren bij de viering van het 50-jarig bestaan van het E.G.M.P."

Op zijn beurt bracht de heer H. Dewit, algemeen secretaris, zijn verslag uit en haalde hij de bijzonderste punten aan van de in de loop van het dienstjaar door de raad van beheer ondernomen werkzaamheden.

De heer P. le Maire, algemeen schatbewaarder, stelde de rekeningen voor van het jaar 1978 en gaf een overzicht van de evolutie van de financiële toestand sedert 1 januari 1979. In 1978 lieten de inkomsten toe de uitgaven te dekken en alles wijst erop dat dit voor 1979 eveneens het geval zal zijn. Derhalve is een verhoging van de lidgelden nog niet noodzakelijk. Verder stipte hij aan dat slechts drie afdelingen - Leuven, Namen en Tienen - in 1979 hun ledenaantal opgedreven hebben in vergelijking met 1978. Hij feliciteerde de voornoemde afdelingen met het bekomen resultaat. Nadien werd lezing gegeven van de goedkeuring der rekeningen door de op de algemene vergadering van 28 oktober 1978 aangeduide verificateurs.

Met algemeenschap van stemmen werd de raad van beheer van zijn taak ontlast en werd het voorstel van de schatbewaarder om de lidgelden ongewijzigd te laten bekrachtigd. De algemene vergadering ging nadien over tot de herverkiezing van de leden van de raad van beheer die geen afdelingsvoorzitter zijn en wiens mandaat ten einde kwam : de heren Willy Herssens, erevoorzitter, Pierre le Maire, schatbewaarder, André Van Keymeulen, redacteur-directeur van het Nederlandstalig tijdschrift, en Harry Dewit, algemeen secretaris.

Aansluitend op bepaalde punten aangehaald in voorafgaande verslagen, werden door verschillende leden vragen gesteld en ontspon zich een opbouwende gedachtenwisseling. Deze punten betreffen ondermeer de mogelijkheid die aan ieder lid geboden wordt om tijdens de algemene vergadering zijn bemerkingen naar voor te brengen, het probleem van de aanwerving van nieuwe leden, de eventuele propaganda voor de numismatiek bij middel van radio en televisie of door berichtgeving in tijdschriften of weekbladen met grote oplage en dit teneinde de geïsoleerde verzamelaars te bereiken die van het bestaan van het Genootschap geen

weet hebben. Een belangrijk punt behelst de bijdrage voor het Genootschap die normaal door ieder bij een afdeling aangesloten lid zou moeten betaald worden, hetgeen helaas niet steeds het geval is.

Er werd ondermeer beslist dat de raad van beheer deze punten zou onderzoeken en dat anderzijds aan alle leden een oproep zou gericht worden (langs de tijdschriften om) opdat zij hun desiderata zouden doen kennen voor wat betreft de structuur en de activiteiten van het Genootschap. Niettemin wordt er op aangedrongen dat de mogelijke voorstellen realistisch moeten opgevat zijn, dat zij rekening moeten houden met de beperkte financiële mogelijkheden van de vereniging en met het niet te verwaarlozen of te onderschatten feit dat alle taken vrijwillig en onbezoldigd vervuld worden door personen die ook nog een professionele bezigheid hebben. Alle gedane voorstellen zullen door de raad van beheer onderzocht worden en de auteurs ervan zullen uitgenodigd worden aan de besprekingen deel te nemen.

Na het afsluiten van het officieel gedeelte van de algemene vergadering hield de heren Maurice Colaert en André Van Keymeulen een lezing over de pseudo-munten. Beide voordrachten zullen eerlang in de tijdschriften gepubliceerd worden.

De afdeling Brussel bood de aanwezigen het aperitief aan, hetgeen het persoonlijk contact tussen de leden bevorderde en stimuleerde. Deze kontakten werden verder uitgebreid tijdens het middagmaal waaraan 33 personen aanzaten. Na afloop verklaarde iedereen zich tenzeerste voldaan zowel over de kwaliteit als over de prijs.

Het programma werd besloten met een bezoek aan het Erasmusmuseum te Anderlecht, alwaar de deelnemers begroet werden door de heer Vandenbrande, conservator, die hen langs de verschillende zalen rondleidde en het geleid bezoek niet tot eenvoudige commentaar beperkte maar de bezoekers een echte voordracht bracht over de sociale toestand in de 16de eeuw, de Renaissance, het humanisme en uiteraard over Erasmus zelf. Erasmus, een van de eminentste geesten uit die tijd, was enkele maanden te Anderlecht woonachtig in het huis waar thans het aan hem gewijd museum gevestigd is. In naam van alle bezoekers dankte de heer P. De Baeck van harte de heer Vandenbrande voor de deskundige uitleg.

*

Hier volgt dan de oproep beslist door de algemene vergadering :
Ieder lid dat een voorstel wenst te doen betreffende de structuur of de werkzaamheden van het E.G.M.P. wordt verzocht dit te doen. Indien hij tot een afdeling behoort, is het wenselijk dat hij dit voorafgaand met de voorzitter van zijn afdeling bespreekt.

De uiteenzetting van de desiderata dient schriftelijk te gebeuren aan de heer Paul De Baeck, Voorzitter van het E.G.M.P., Van Putlei 72 te 2000 verslag bevatten van de gewenste wijziging voorstellen. Deze gegevens dienen in de eerste helft van de maand januari 1980 opdat de raad van beheer in de mogelijkheid zou zijn deze voorstellen te onderzoeken vóór de algemene vergadering van maart 1980. De belanghebbenden zullen verzocht worden hun standpunt persoonlijk te komen verdedigen op een vergadering van de raad van beheer.

bus 12 te 1200 Brussel.

DE FLORIJN OF GULDEN

Robert ORBAN

Wie zou tegenwoordig niet graag zijn geldbeugel gevuld zien met benijdenswaardige koopkracht bezittende guldens? De geschiedenis van deze muntsoort voert ons langsheen zeven eeuwen Europese geschiedenis van het land "waar de sinaasappelen bloeien" naar dat "met de lage wolkendekken en de grijze zee".

In de 13de eeuw kwamen in gans West-Europa de gemeenten tot bloei. Ingevolge hun stijgend bevolkingsaantal en toenemende rijkdom wisten zij de privilegiën van de landheren in te dijen, voor zichzelf "vrijheden" te verwerven en zich als nieuwe macht te bevestigen. Florentië, zoals de omliggende steden Venetië, Pisa, Genua en anderen, nam ook deel aan deze stijgende bloei en ontpopte zich tot een eersterangs handelscentrum. Nochtans had men met een grote moeilijkheid af te rekenen, te weten een ontoereikende hoeveelheid aan de nieuwe omstandigheden aangepaste likwiditeiten. Inderdaad, reeds sinds vier eeuwen, sedert de Karolingers, werd in het Westen geen goud meer aangemunt. Het zeldzame en kostbare gele metaal werd eerder door de goudsmiden tot vervaardiging van speciale voorwerpen gebruikt dan door de munters. Dit betekent niet dat er absoluut geen gouden muntstukken voorhanden waren. Langs Venetië om (een bijna verplichtte doorgangplaats) en van daaruit langs Italië, Frankrijk of Duitsland bereikten ons in beperkte hoeveelheden gouden Byzantijnse munten die "besanten" genoemd werden. In feite had men ook niet zoveel dergelijke stukken nodig vermits voor de kwijnende middeleeuwse handel de ruilhandel ruimschoots volstond.

Vanaf de 11de eeuw namen de zaken een andere wending. Byzantium had met grote moeilijkheden af te rekenen, zowel van interne aard als van buitenuit veroorzaakt. Het was dus te begrijpen dat de overvloed aan en bijgevolg ook de aanmunting van goud sterk verminderde, al was het maar omwille van de sluiting van de Aziatische goudmijnen die Byzantium verloor ingevolge de verovering door de Seldjoekse Turken.

De Europese en voornamelijk de Italiaanse handel, in volle ontplooiing sinds de eerste kruistocht, had daarentegen dringend een betaal- of ruilmiddel nodig dat tegelijkertijd gemakkelijk zou zijn, door iedereen aanvaard zou worden en ook een voldoende waarde zou hebben. Alleen een gouden muntstuk beantwoordde aan deze eisen.

Een gelukkige ontdekking zal de oplossing van het probleem vergemakkelijken. Vroeger vond men slechts in kleine hoeveelheden goud in Frankrijk, in Spanje en in Duitsland. Maar in 1175 werden belangrijke goudlagen

ontdekt in de streek van het Erz Gebirge en in die jaren kenden steden zoals Goslar en Friedberg een ware goudrush.

Keizer Frederik II was de eerste die ervan gebruik maakte en liet in 1228 de bekende augustalen aanmunten. Voortaan lag de weg open voor de gouden muntslag.

Met weinige jaren verschil startten de steden Venetië en Florentië met hun nieuwe aanmuntingen. Florentië, in 1252 nog steeds een keizerlijke stad, bracht een goudstuk in omloop waarvan de voorzijde versierd was met een lelie (vandaar de naam *il fiorino* - de florijn), omringd door het eenvoudig omschrift *FLOR/ENTIA*. Op de keerzijde staat Sint-Johannes de Doper, met in de linkerhand een staf die eindigt op een kruisdragende wereldbol en in de rechterhand een scepter. Het omschrift van de keerzijde is amper sprekender dan de legende op de voorzijde: *S. IOHANNES*. B. Naast de letter B vindt men het muntmeesterteken (bij het begin van de aanmunting was er evenwel geen dergelijk teken) en uitsluitend dit muntmeesterteken laat toe het muntstuk te dateren. Het type van deze munt zal gedurende drie eeuwen ongewijzigd blijven. Men moet alleen opmerken dat in 1422 de diameter van het stuk veranderd werd, doch aangezien de dikte eveneens lichtjes verminderd werd bleef het gewicht (3,56 g) en het gehalte omzeggens ongewijzigd. Deze stabiliteit gaf aan de florijn een uitzonderlijk succes.

Talrijke vorsten, zowel grote als kleine, poogden gebruik te maken van het gunstig vooroordeel dat dit soort munt genoot. Aldus ontstond een eerste generatie getrouwe nabootsing van de florijn. Behoudens het omschrift en...het gewicht werd niets gewijzigd. Een paar voorbeelden zijn: in Henegouwen liet gravin Margaretha II een florijn slaan van 3,34 g. Het woord *FLORENTIA* werd vervangen door *COIT HANIA*, hetgeen men kan vertalen als *Comitia* of *Comitatus* of nog *Comitissa Hanoniae*. Haar zoon, Albrecht van Beieren, eerst regent tijdens de periode van geestesziekte van zijn broeder Willem I en vervolgens zelf graaf van 1389 tot 1404, bracht een iets zwaardere gulden in omloop (3,40 g) met het omschrift *DVX ALBERTVS*. Het is niet absoluut zeker dat Jan de Blinde in Luxemburg reeds florijnen liet aanmunten. Zijn opvolger, Wenzel I (1353-1383) deed dit beslist en zijn stukken wogen eveneens 3,40 g.

In de lijst van de getrouwe nabootsers kunnen we ook nog volgende vorsten opnemen: de Franse koning Jean le Bon, de Engelse koning Edward III, paus Johannes XXII van Avignon, bisschop Guy IV (of Guy van Ventadoux) van Kamerijk, gravin Maria van Gelderland en keizer Karel IV van het Heilig Rooms Rijk, enz.

Inmiddels stelde men geleidelijk meer en meer wijzigingen vast en verschenen op de florijnen regionale symbolen. Deze typeveranderingen begonnen omstreeks het midden van de 14de en veralgemeenden tijdens

Florijn van Florentië (± 1300)

Florijn van Holland (± 1380)

Sint-Andriesgulden - Vlaanderen (± 1470)

Gouden Karolusgulden - Brabant (± 1525)

het laatste kwart van deze eeuw. Zie hier een opsomming van de voornaamste wijzigingen : Filips de Goede verving Sint-Johannes en de lelie door respectievelijk Sint-Andries en het wapenschild van Boergondië. Hij verminderde ook het gehalte van de gulden dat tot 19 karaat herleid werd. In Brabant verving hertog Filips III Sint-Johannes door Sint-Filips. Wenzel op zijn beurt liet nog steeds Sint-Johannes op zijn guldens afgebeeld staan, doch verving de lelie door de keizerlijke adelaar terwijl zijn opvolger

de adelaar behield maar Sint-Petrus de plaats liet innemen van Sint-Johannes. In Hongarije werd de afbeelding van Sint-Ladislav op deze stukken aangebracht. Omzeggens alle muntautoriteiten van het Heilig Rooms Rijk sloegen deze nieuwe guldens op dewelke men noch Sint-Johannes, noch de lelie terugvindt en waarvan het gehalte en het gewicht niet meer overeenstemden met die van de oorspronkelijke stukken. In dergelijke omstandigheden kan men zich zelfs afvragen waarom men dergelijke muntstukken nog steeds florijnen bleef noemen. Moeten wij hierin niet eerder een voortzetting zien van een meer dan een eeuw oude traditie om met deze benaming een goudstuk aan te duiden van ongeveer 3 gram ?

De florijn of gulden was trouwens nog niet aan zijn laatste mutatie toe. Karel V (1501-1555) liet na zijn keizerskroning een goudgulden slaan van 2,91 g en met een gehalte van 583 duizendsten. Deze stukken werden in omloop gebracht aan 20 stuivers. In het begin van de 16de eeuw waren de zware zilverstukken zeer in trek. Dergelijke munten waren ingevoerd door de hertogen van Milaan, de Sforzas. Hun "testons" werden evenals de florijnen in talrijke landen nagebootst. De overvloed aan zilver rechtvaardigde geenszins meer de productie van dunne metalen schijfjes zoals de middeleeuwse stukken er uitzagen.

Het was keizer Karel die in onze gewesten voor het eerst de zware zilverstukken in omloop bracht. Deze munten hadden een gewicht van 22,85 g, een gehalte van 833 duizendsten en een omloopkoers van 20 stuivers, waardoor zij dus evenwaardig waren aan de goudgulden. Omdat op deze stukken ook de beeltenis van de keizer voorkwam noemde men ze de zilveren Karolusgulden. Hiermede was de ommekeer een feit en zou de gulden voortaan alleen nog uit zilver vervaardigd worden. Een uitzondering hierop is de regeringsperiode van Filips II die terug wou keren tot het systeem van gouden gulden of florijn. Deze terugkeer was echter van korte duur. De aartshertogen Albrecht en Isabella kozen in hun eerste muntstelsel de gulden als basis voor de waardeverhouding tussen de verschillende munten, maar reeds in 1612, bij de invoering van hun tweede muntsysteem, werd de gulden alsdusdanig opgegeven. Men weet dat het tweede muntsysteem van de aartshertogen praktisch tot onder het Oostenrijks bewind van kracht bleef. Men zal derhalve in onze streken de gulden als werkelijke munt slechts opnieuw tegenkomen tijdens de Verenigde Belgische Staten en nadien tijdens het kortstondig koninkrijk der Nederlanden.

Niettemin bleef het gebruik van de gulden van 20 stuivers zeer vertrouwd in de Zuidelijke Nederlanden. Bestond de werkelijke munt niet meer, dan werd de gulden als rekenmunt gebruikt en zowel officiële documenten, rekeningen van steden en van de staat als partikuliere rekeningen werden opgemaakt in guldens die men dan naderhand op het ogenblik van de vereffening moest omzetten in werkelijke munten.

Zilveren Karolusgulden - Vlaanderen (± 1545)

Nederlandse zilveren gulden (1681)

Zilveren gulden van Nederland (1840)

In de Noordelijke Nederlanden verliep het totaal anders. In tegenstelling met hetgeen bij ons gebeurde, gaven deze provincies, na hun afscheiding met Filips II, nog steeds zilveren guldens uit die een waarde hadden van 20 Hollandse stuivers of 24 Franse sols. Bij de overschakeling naar het tiendelig stelsel werd de gulden de munteenheid van Holland. Het is dus niet ongewoon dat ook wij de gulden terug gebruikten gedurende de 15 jaar durende vereniging met onze noorderburen.

Iedereen kent het verdere verloop van de geschiedenis : op opstand van de Belgen en de oprichting van ons onafhankelijk koninkrijk. Het mag gerust op de rekening geschreven worden van de anti-Nederland mentaliteit, zeer levendig op dat ogenblik, dat onze voorouders voor de keuze van de munteenheid zich eerder aangetrokken voelden tot deze die ons gedurende de Franse overheersing opgedrongen was. Aldus gaf men een vertrouwde en eeuwenoude eenheid op ten voordele van een vreemde munt die steeds zwakker was dan de onze. Reeds van bij het begin van het koninkrijk België was onze frank, evenwaardig aan die van de Franse republiek, minder waard dan de helft van een gulden. De pariteit was inderdaad vastgesteld op 2,10 frank voor 1 gulden.

Sindsdien hebben de economische omstandigheden de zaken sterk veranderd. De psychologische onberekenbaarheden spelen immers een grotere rol dan men zou denken. Wie weet welke thans onze nationale munt zou geweest zijn indien zij haar traditionele sinds zeven eeuwen bekende benaming zou bewaard hebben.

(Vertaling : André VAN KEYMEULEN)

Vieu Lion de pardeça.

Vieu Lion de Flandres.

MUNTENBOEK

Anastatische herdruk van de muntordonnantie door Koning Filip IV van Spanje uitgevaardigd in 1627, bevattende de afbeelding van 2.300 gouden en zilveren munten gangbaar in het Europa van de Middeleeuwen. De Yeoman van het begin der 17de eeuw...

Uitg. Ros Beiaard. - Muizenstraat, 17, - 2000 Antwerpen

DE KEIZER VAN DE REPUBLIEK

Philippe VAN HEURCK

Degenen onder U die in hun verzameling stukken bewaren uit het eerste Franse keizerrijk, zullen beslist al de eigenaardige ongerijmdheid opgemerkt hebben die op sommige van deze munten te zien is, namelijk de beeltenis van Napoleon I, omgeven door het omschrift NAPOLEON EMPEREUR, en op de keerzijde de vermelding REPUBLIQUE FRANCAISE.

Ziedaar twee woorden die moeilijk met elkaar kunnen verzoend worden; de republiek die essentieel een niet-dynastische regeringsvorm inhoudt en het keizerrijk dat als hoogtepunt van het monarchaal systeem kan beschouwd worden.

Men kan zich afvragen of het op deze munten om een of andere vergissing handelt. Het antwoord is negatief want van dergelijke stukken zijn gedurende talrijke jaren miljoenen exemplaren in omloop gebracht. De keizer zou trouwens nooit een dergelijk misverstand in zijn muntstelsel toegelaten hebben. Welke uitleg moeten we dan geven voor deze ogenschijnlijke tegenspraak? Om daarop te antwoorden is het noodzakelijk de geschiedenis van de keizer even in ogenschouw te nemen.

Eerst en vooral mogen we niet vergeten dat Napoleon "de keizer van de revolutie" is. Iets meer dan amper tien jaar scheidt de tragische executie van Lodewijk XVI van de keizerlijke troonsbestijging door de nieuwe monarch. De republiek is nog steeds in de mode en het voor haar vergoten bloed is nog zeer duidelijk in de herinnering van iedere Fransman.

Op 2 augustus 1802 wordt Napoleon uitgeroepen tot "Consul voor het leven" van de Franse republiek. Hij stapelt de waardigheden op en wordt op 19 februari 1803 de bemiddelaar van de Zwitserse confederatie.

Omstreeks half maart 1804 verlaat de Raad van State zich op de regeringsleider (Napoleon is eerste consul) voor de keuze van de vervangingsstitel die door de nieuwe soeverein zou aangenomen worden. Napoleon doet opmerken dat de titel "keizer" hem meer republikeins toeschijnt dan de term "koning". Uiteraard had men in Frankrijk sinds duizend jaar een grandioze reeks koningen gekend, maar het is anderzijds duidelijk dat Napoleon eraan hield zich boven de Bourbons te verheffen en aldus tien eeuwen Franse geschiedenis tot de rang van anekdotes te verlagen.

Bij de keuze van het wapen voor het nieuw keizerrijk oordeelt Cambacérès dat men als symbool de bijen moest nemen, hetgeen tamelijk goed beantwoordt aan Frankrijks toestand: een republiek met aan het hoofd een chef of leider. Men herinnert eraan dat de 3de brumaire van het

jaar 6 (25 oktober 1795) de bijen verwijderd werden als kenteken van de republiek en dit onder voorwendsel dat "de bijen hun koningin het hof maken". Uiteindelijk wordt besloten de bijen te vervangen door de keizerlijke adelaar waarvan men ook moeilijk kan zeggen dat hij republikeins is dan de bijen. De adelaar is trouwens reeds het embleem van twee keizerrijken, Oostenrijk en Rusland, en van een koninkrijk met name Pruisen.

Van Régis de Cambacérès, de latere "prins-hertog van Parma", kan men moeilijk de republikeinse gezindheid aanvaarden. Zijn portret door Fr. H. Schopin (Rekenkamer, depot Versailles) doet hem ons kennen of beter uitschijnen als een vesting van de oude Bourbonse monarchie. Hij is trouwens ook een van degenen die niet op Napoleon gewacht hebben om een adellijke titel te verwerven. In elk geval is hij het die bijen in zijn wapenschild voert dat hem door het keizerrijk toegekend werd in zijn functie van "Prins Groot Dignitaris". Hij was immers de grootkanselier van het keizerrijk, een titel die ondanks de bijen weinig republikeins aandoet.

Tijdens een van zijn gesprekken met Montholon, die samen met hem op Sinte-Helena verbannen was, verduidelijkt Napoleon zijn eigen zienswijze als volgt: "Ik heb in feite de kroon niet bemachtigd maar haar uit de sloot gehaald. Het Volk heeft ze op mijn hoofd geplaatst. Ik had gewild dat de titel of de naam van Fransman de mooiste en begeerlijkste ter wereld zou zijn. Ik was uiteindelijk de koning van het Volk, zoals de Bourbons de koningen zijn van de Edelen".

Napoleon die zich niet schuldig gemaakt had aan de misdaden van de revolutie, wordt de medeplichtige van de leden van de Nationale Conventie door, onder impuls van Fouché en van Talleyrand, de executie van de hertog van Enghien (17 maart 1804) toe te laten. Op 27 maart 1804 verklaart hij aan de senaat dat de Franse natie een erfelijke leider nodig heeft. Het is de genaamde Curée, die bekend staat als een overtuigd republikein, die het woord neemt op het Tribunaat van 30 april 1804 en vraagt dat de regering of de leiding van de republiek zou toevertrouwd worden aan een keizer en dat het keizerrijk erfelijk zou zijn. Na drie dagen beraadslagen, maakt het Tribunaat volgende wens kenbaar:

- 1) dat Napoleon Bonaparte tot keizer zou benoemd worden en in de hoedanigheid belast worden met de regering van de Franse republiek.
- 2) dat de keizerstitel en de keizerlijke macht erfelijk zouden zijn in zijn familie, van man op man en bij eerstgeboorterecht. (Dit is de integrale toepassing van de oude Salische wet van de Franse koningen).
- 3) dat de gelijkheid, de vrijheid en het volk integraal zouden bewaard blijven, met andere woorden dat niet geraakt wordt aan de republikeinse verworvenheden!

Op 4 mei 1804 ontvangt de senaat een afvaardiging van het Tribunaat die haar de wens mededeelt, te weten de oprichting van een nieuwe monar-

chie. De voorzitter van de hoge vergadering verklaart daarop : "U oefent voor de eerste maal bij de senaat dit republikeins en volks initiatief uit dat de fundamentele wetten U opgedragen hebben". Het consultaat is ten einde en Napoleon bestijgt de republikeins-keizerlijke troon.

Op 18 mei 1804 wordt Napoleon te Saint-Cloud medegedeeld dat de *regering* van de republiek toevertrouwd is aan een *keizer* van de Fransen en dat Napoleon Bonaparte, huidig eerste consul van de republiek, verkozen is tot erfelijk *keizer* van de Fransen.

Was de ganse Franse natie gelukkig met deze gang van zaken ? Napoleon, idool van de revolutie, gelukt een ongelofelijke troonsbestijging. Het is de man die vanop zijn keizerlijke troon de republikeinse ideeën predikt teneinde zijn keizerrijk beter te kunnen uitbouwen.

Op 15 juli 1804 begeeft Napoleon zich naar de Invalides om er de eed van getrouwheid vanwege zijn erelegioen in ontvangst te nemen. Het is het eerste grote feest van het nieuwe keizerrijk. De keizer neemt plaats op de troon en richt zich in volgende bewoordingen tot de aanwezigen : "Commandanten, officieren, legioensoldaten, burgers en soldaten, U zweert op Uw eer dat U zich steeds volledig zult inspannen ten dienste van het keizerrijk en het behoud van zijn grondgebied in zijn geheel, van de verdediging van de *Keizer*, de wetten van de *Republiek* en haar eigendommen...". Vervolgens spelt hij de kruisen op waarop men rondom het keizerlijk portret de spreuk van de republiek leest "Eer en Vaderland".

Op de vooravond van de kroning wenst Neufchâteau, voorzitter van de senaat, de keizer geluk omdat hij "het schip van de republiek in de haven binnengeloodst heeft" en hij voegt er volgende woorden aan toe : "Inderdaad Sire, van de republiek ! Dit woord zou de oren van een gewoon vorst kunnen kwetsen maar hier is het op zijn plaats".

's Anderendaags heeft de kroning plaats en op deze fameuze dag van 2 december 1804 ziet men trouwens rondom de nieuwe soeverein uitsluitend personen die onlangs door de Republiek bevorderd zijn en totaal onbekend waren tijdens het oud regiem. Het toppunt van onge-

rijmdheid is dan nog wel het feit dat de kroningsdatum officieel geda-teerd wordt als "II frimaire van de Eerste en Onverdeelbare Republiek, Jaar XIII". De republikeinse kalender was door de keizerlijke autoriteiten nog niet afgeschaft.

Napoleon legt dan, met luide stem en de hand op het evangelie geplaatst, de eed af die hij niet zal kunnen getrouw blijven : "Ik zweer de integraliteit van het grondgebied van de Republiek te bewaren...". Daarop kondigt de wapenheraut aan : "de zeer glorieuse en hoog verheven Napoleon, *Keizer* van de Fransen is gekroond".

Wanneer men "de keizer in zijn kroningskledij" door Gérard of "de kroning van Napoleon I" door David bekijkt, kan men daar dan werkelijk een republikeinse voorstelling in zien ? Trachtte Napoleon niet eerder een dubbelzinnigheid republiek-keizerrijk te scheppen om de voorstanders van de eerstgenoemde staatsvorm kalm te houden en nadien de tweedé staatsvorm beter te kunnen opdringen ? Ziedaar dan het republikeins schip door Napoleon in de haven binnengeloodst. Het volstaat nu om het stilaan in het droogdok te plaatsen. Niettemin zal het woord nog drie jaar lang op de munten blijven figureren. De muntstukken laten immers de bevolking in de waan dat haar keizer het republikeins staatsstelsel handhaaft.

Wanneer op de munten het woord republiek definitief de baan ruimt voor de benaming keizerrijk, dan bevond Napoleon zich reeds aan de

top van zijn keizerlijke loopbaan. Hij domineerde omzeggens gans Europa en beschouwde zichzelf als evenwaardige van de overige vorsten, de zogenaamde wettige soevereinen. Degene die door de latere Lodewijk XVIII steeds maar de 'usurpator' genoemd wordt, heeft omstreeks dat tijdstip Eugène de Beauharnais geadopteerd, een zoon uit het eerste huwelijk van zijn echtgenote, keizerin Joséphine, tegenover wie Napoleon op dit ogenblik reeds voorbereidselen trof ter verstoting, om een werkelijke napoleonistische dynastie te stichten. De hoogwaardigheidsbekleders van het keizerrijk zijn overstelpt met rijkdom en baden in weelde, in het land heerst voorspoed, een nieuwe vrede kondigt zich aan, het woord republiek komt niet meer voor op de muntstukken.

NIEUWE AANMUNTINGEN

Maurice COLAERT

Angola

Nieuw courant muntstuk van 20 kwangas, 1978, koper-nikkel, 10 g en 29,5 mm.

Argentinië

Men kondigt de uitgifte aan van twee herdenkingsmunten, met jaartal 1979, bestemd voor de omloop. Zij zullen vervaardigd worden uit een nikkel-aluminium-brons legering en herdenken de honderdste verjaardag van de verovering van Patagonië.

Barbados eilanden

Twee pseudo-munten uit goud : 200 dollars voor het Jaar van het Kind en 100 dollars voor de Rechten van de Mens. Datum : 1979.

Bulgarije

Stuk van 5 leva, zilver 500/1000, 20,5 g en 36 mm, geslagen ter herdenking van de vooruitgang van het postwezen en de telecommunicatie tijdens de laatste eeuw.

Cook eilanden

Stuk van 5 dollars, zilver 500/1000, 27,3 g en 42 mm. Op de voorzijde, het portret van koningin Elisabeth en op de keerzijde, een vogelnest.

Cyprus

Met datum 1978 brengt Cyprus een stuk van 500 mils uit dat de dertigste verjaardag herdenkt van de verklaring van de Rechten van de Mens, gesymboliseerd door een vlam. Dit muntstuk van 32,31 mm is vervaardigd uit koper-nikkel, een versie bestemd voor de courante omloop, maar eveneens uit zilver, versie die op 5.000 exemplaren te koop gesteld wordt aan de verzamelaars.

Duitse Demokratische Republiek

Stuk van 20 mark, 1979, koper-nikkel, 15 g en 33 mm, dat de dertigste verjaardag viert van de oprichting van de republiek. Op de voorzijde : twee werklieden en de afbeelding van een chemisch bedrijf.

Stuk van 10 mark, 1979, zilver 500/1000, 17 g en 31 mm, geslagen ter ere van Ludwig Feuerbach (1804-1872).

Egypte

De 25ste verjaardag van het munthof van Abbasia te Kaïro wordt herdacht met de uitgifte van twee nieuwe munten die op de voorzijde het munthuis afbeelden : stuk van 1 pond met een diameter van 34,9 mm en een stuk van 10 piastres, koper-nikkel, 26,8 mm.

Finland

Stuk van 25 markkaa, 1979, zilver 500/1000, 26,3 g en 37 mm, dat de 750ste verjaardag viert van de oudste Finse stad, Turku (in het Zweeds : Åbo). De voorzijde toont een gestyleerd panorama van de stad en de keerzijde een visbank.

Haïti

Deze republiek schijnt er wel degelijk een specialiteit van gemaakt te hebben om gebeurtenissen te vieren waarmee zij absoluut geen uitstaans heeft. Vroeger reeds werden de wereldkampioenschappen voetbal in Argentinië herdacht met de uitgifte van zilverstukken en thans is het de beurt aan de Olympische Spelen van Moskou die bedacht worden met een goudstuk en een zilverstuk.

Indië

Naar aanleiding van het Jaar van het Kind worden twee nieuwe pasmunten in omloop gebracht, waarop de leuze : Happy Child - Nation's Pride (Gelukkig kind - 's Lands fierheid). Het ene stuk heeft een waarde van 5 paisa, is uit aluminium-magnesium, vierkantig en heeft een gewicht van amper 1,5 g. Het andere heeft een waarde van 10 paisa, weegt 2,3 g en heeft een diameter van 25,8 mm.

Irak

Stuk van 1 dinar, zilver 900/1000, 1979, 31 g en 31 mm, uitgegeven ter gelegenheid van het Jaar van het Kind. Op de voorzijde, binnen een cirkel, de beeltenis van een kind. Van hetzelfde type werd ook een nikkelen stuk

van 250 fils in omloop gebracht. Dit laatste weegt 15 g en heeft een diameter van 33 mm.

Israël

In de jaarlijkse muntenreeks van de "Lampen" (Hanukka), heeft het stuk van 1979 dit keer een nominale waarde van 100 pond, een direct gevolg van de waardevermindering van de Israëlische munt. Het stelt een lamp voor uit de 19de eeuw en van Egyptische oorsprong. De munt is uit zilver 500/1000 en wordt aangeboden in FDC en proof-versies.

Jamaïca

Een reeks munten (pseudo's uiteraard !) die de 10de verjaardag herdenken van de ambtsaanvaarding van prins Charles als prins van Wales. De serie bevat twee goudstukken (250 en 100 dollars) en één zilverstuk van 25 dollars. De munten worden verkocht aan het dubbele van de faciale waarde.

Man (eiland)

Uitgifte van stukken van 1 crown (hetzij 25 pence, dus nog minder dan 20 Belgische frank) vervaardigd uit platina, zilver en koper-nikkel. De munten herdenken de 200ste verjaardag van de eerste paardenkoers te Empson, de befaamde Derby, georganiseerd op initiatief van de tiende graaf van Derby, wiens familie van 1406 tot 1736 over het eiland Man regeerde. Op de voorzijde, het portret van koningin Elisabeth en op de keerzijde, twee bereden paarden in volle aktie.

Oostenrijk

Stuk van 100 schilling, 1979, zilver 640/1000, 24,1 g en 26 mm, geslagen ter herdenking aan de 200ste verjaardag van de Unie van het rivieren-district aan de Inn.

Stuk van 100 schilling, 1979 met voormelde karakteristieken, uitgegeven in de traditionele reeks herdenkingsmunten. De munt toont op de

voorzijde een zicht op het Internationaal Centrum van Wenen, een belangrijk gebouwencomplex waar internationale vergaderingen gehouden worden. Van dit stuk worden 2.000.000 exemplaren geslagen, waaronder 135.000 "proof" en 75.000 "buiten circulatie".

Orde van Malta

Deze orde heeft niet de minste bevoegdheid over enig territorium. Dit belet niet dat zij muntstukken op de markt brengt welke zonder de minste twijfel als pseudo-munten moeten beschouwd worden. Voor 1979 wordt een volledige reeks te koop aangeboden : 2 goudstukken (5 en 10 scudi), 3 zilverstukken (2 scudi, 1 scudo en 9 tari) en tenslotte 1 bronzen stuk (10 grani).

Panama

Nieuwe pseudo-munt uit goud 900/1000, met een faciale waarde van 500 balboas, geslagen op 5.000 exemplaren uitsluitend in "proof" versie. Gewicht : 41,7 g en diameter : 45 mm.

Peru

De honderdste verjaardag van de zeeslag van Iquique wordt gevierd met de uitgifte van vier muntstukken : twee uit zilver (1.000 en 500 soles) en twee uit goud (100.000 en 50.000 soles). De voorzijde is geïnspireerd op een medaille die eerder reeds hetzelfde gebeurtenis herdacht en op de voorzijde een zeeschip afbeeldt. De stukken zijn van mooie makelij, doch het betreft jammer genoeg pseudo-munten. De uitgifte van een zilverstuk van 1.000 soles is ook in het vooruitzicht. Deze munt zal geslagen worden ter ere van het Nationaal Kongres, en de voorzijde zal het gebouw tonen waar deze vergadering zetelt.

Polen

Stuk van 100 zlotych, zilver 625/1000, 16,5 g en 32 mm, met de afbeelding van een lynx.

Een identiek stuk wordt ook geslagen ter beveiliging van een bedreigde diersoort, met name de gems. Volgens het reeds eerder door veel verzamelaars gelaakt gebruik, wordt van deze munt ook een zogenaamd "proefstuk" (evenwel met verschillende beeldenaars !) op de markt gebracht.

San Marino

Naast de reeds eerder vermelde goudstukken van 1 en 2 scudi, kwam thans, maar met datum 1978, een goudstuk van 10 scudi (hetzij 200.000

lire), met een gewicht van 30 gram en een gehalte van 917 duizendsten, de reeks pseudo-munten van deze dwergstaat aanvullen.

Saoedi Arabië

In het raam van de F.A.O.-aanmunting werden aldaar twee stukken uit koper-nikkel in omloop gebracht. Beide munten tonen op de voorzijde een palmboom. De respectievelijke waarden zijn 10 hallala (21 mm) en 5 hallala (19,5 mm).

Swaziland

Deze natie is een grondwettelijke monarchie en haar vorst, koning Sobhuza II, is de oudste van de regerende koningen : hij besteeg zijn troon op 22 december 1921.

De tachtigste verjaardag van Sobhuza II zal herdacht worden met de uitgifte van een reeks muntstukken vervaardigd uit courante metalen : 1 en 2 cents uit brons, 5, 10, 25 en 50 cents en 1 lilangeni uit koper-nikkel. Er zullen slechts tienduizend reeksen geslagen worden. Elk muntstuk toont op de voorzijde het portret van de gevierde koning.

Tchecoslovakije

Nieuw courant muntstuk van 50 haleru, 1978, koper-nikkel, 3,2 g en

aardag van het 9de	ische
t herdacht met de u	orun.
aat een combinatie	(sik-
kel, hamer, ster, de landbouw en nijverheid).	

Thailand

Uitgifte van een zilverstuk van 200 baht (22 g) en van een stuk van 5 baht,	
geslagen uit koper waarover een laag	prinses
Bhajara Kitiyabha, kleindochter van de	ing van
de plechtigheden georganiseerd toen d	maand
bereikte.	

Turkije

Nieuw courant muntstuk van 5 lira, 1978, 10,68 g en 32,65 mm, uit onroestbaar staal en van hetzelfde type als het eerder gesignaleerd stuk van 150 lira (Ataturk die een traktor bestuurt). Eveneens uit onroestbaar staal en met datum 1978 werden in het raam van de F.A.O.-aanmunting stukken geslagen van 2,5 lira, 1 lira en van 50 kurus. Zij tonen een moeder die haar kind voedt.

BIBLIOGRAFIE

BOEKBESPREKING

Vijf Jaar Aanwinsten (1974-1978). (Tentoonstelling georganiseerd door de Koninklijke Bibliotheek Albert I van 24 september tot 31 oktober 1979).

Voor de derde maal stelde de Koninklijke Bibliotheek Albert I haar aanwinsten (hetzij door aankoop, hetzij door schenking) tentoon. De eerste tentoonstelling vond plaats in 1969 en behelsde de periode 1954-1968 ; de tweede in 1975 (periode 1969-1974). De periode 1974-1978 was niet minder verrijkend, getuige de prachtige catalogus. De aandacht van de numismaten gaat vanzelfsprekend uit naar de bladzijden gewijd aan de aanwinsten van het Penningkabinet, die werkelijk passionnerend zijn want elk beschreven stuk afzonderlijk verdient de grootste aandacht. De aangeworven muntstukken zijn voor het merendeel uit de oudheid of uit de vroegere Nederlanden afkomstig. In deze laatste reeks bevinden zich talrijke onuitgegeven munten zoals een Brugse denarius, een gouden engel van Willem IV/VI van Henegouwen en Holland, een patagon geslagen te Brussel in 1643 voor Filips IV, een koperen duit voor dezelfde vorst te Brussel vervaardigd in 1647, en verder nog een Brusselse halve dukaton van 1653 steeds voor rekening van Filips IV geslagen.

Onze nationale verzameling is verder ook nog verrijkt met medailles, maar het is voornamelijk in het domein van de eretekens dat de vooruitgang spectaculair is en dit dank zij de aankoop van de verzameling G. De Clercq, welke met haar 5.549 stukken de belangrijkste Europese gespecialiseerde private verzameling was. Teneinde het belang van deze aanwinst beter tot zijn recht te laten komen, moeten wij er op wijzen dat het op kwantitatief vlak de derde grootste collectie is die het Penningkabinet sedert zijn oprichting in 1835 verwierf (Surmont de Volsberghe : 8.000 en Lefébure : 7.079 stukken). In meer dan 140 jaar, waren slechts 2.500 eretekens of insignes bijeengebracht. Thans is deze verzameling verdrievoudigd en de kwaliteit hoeft geenszins onder te doen voor de kwantiteit. Voor België bevatte de nationale verzameling amper 40 % van de gekende stukken terwijl nu het percentage de 100 % benaderd. Voor de buitenlandse eretekens is de verrijking niet minder ; de verzameling De Clercq telde decoraties uit 130 landen of staten.

Maurice COLAERT

PHILIPPEN Jos : Catalogus van de Belgische munten sinds 1830 met hun reële waarde.

In het vorige nummer van *Tijdschrift voor Numismatiek* werd op blz. 191-192 verkeerdelijk gemeld dat bovenvernoemd werk uitgegeven werd bij de uitgeverij Baert, Belcrownlaan 20 te 2100 Deurne. De catalogus in kwestie wordt verspreid door de uitgeverij Europa, Botermarkt 10 te 3290 Diest. Prijs : 150 BF of 10 Hfl + 20 BF port.

VANDAMME Luk : Munten en biljetten der Broeders van Liefde. (Uitgegeven in eigen beheer. Prijs : 80 BF + 17 BF verzendingskosten, te storten op rekening nr. 061-3951890-90).

Onlangs kwam er een interessant werk over de munten en biljetten der Broeders van Liefde op de markt. Het boekje is van de hand van Luk Vandamme, voorzitter van Numismatica Heusden-Zolder. De oplage bedraagt slechts 200 exemplaren.

De auteur behandelt systematisch alle munten van de Broeders van Liefde, maar ook de minder bekende van instellingen als Dave en Noord-wijkerhout met hun varianten.

Tevens zijn alle biljetten samen met de zeer zeldzame reeksen van Zelzate en de algemene reeks erin opgenomen. En, zoals het een goed werk past, is er heel wat geschiedkundige uitleg over het ontstaan en het nut van dit soort geld in terug te vinden.

Hiermee heeft de auteur een baanbrekend werk geleverd, want het is de eerste zo volledige publikatie over het psychiatrisch geld. Het boek is het eerste deel van een reeks over de noodmunten.

Tony RAYMAKERS

SHORT Jeff : Treasure Hunting Sites. (Uitgegeven door Treasure Hunting Publications, Sovereign House, Brentwood, Essex CM14 4SE. Prijs : 3,95 pond).

Het is algemeen geweten dat in Groot-Brittannië het zoeken naar schatten - en in het bijzonder naar muntstukken - met behulp van een metaaldetector een ongekennde uitbreiding genomen heeft. Er werden speurdersverenigingen opgericht, men publiceert een gespecialiseerd tijdschrift en de verkoop van metaaldetectors is trouwens een belangrijk economisch feit geworden.

De uitgever van *Treasure Hunting Magazine* heeft thans een boek op de markt gebracht dat als gids en leidraad moet dienen voor de speurders. Na een reeks beschouwingen van algemeen belang, beschrijft men een duizendtal vindplaatsen in Engeland, Schotland en Wales die reeds vonden opleverden of waaraan historische feiten of legenden verbonden zijn die toelaten de aanwezigheid van verborgen voorwerpen te veronderstellen of te vermoeden.

Behoudens 56 oude kaarten en plattegronden bevat het boek ook nog talrijke afbeeldingen.

Maurice COLAERT

TIJDSCHRIFTENNIEUWS

"Echo Numismatica" maandelijks tijdschrift Afdeling Tienen

11de jaargang, nr. 10, september 1979

Agenda.

Algemene vergadering van het Genootschap te Brussel.

SCHRAEPEN P.P., Geen spek voor onze bek.

SCHRAEPEN P.P., Om zich een (numismatische) bult te lachen !

DEWIL A., Romeins verleden in Tienen herleeft.

SCHRAEPEN P.P., Gaat het Europees Parlement hiermede akkoord ?

SCHRAEPEN P.P., De fascinerende Arlbergstrassentunnel.

SCHRAEPEN P.P., Slechts 3000 zilveren medailles "Jaar van het Kind"

11de jaargang, nr. 11, oktober 1979

Agenda.

SCHRAEPEN P.P., Opgepast voor de snork.

SCHRAEPEN P.P., Een gouden hoofdstuk.

Sets België "Fleur de coin" 1979.

11 Jaar Numismatica Tienen.

SCHRAEPEN P.P., Het kon wel wat minder.

SCHRAEPEN P.P., Leopold I : de eerste koning van het onafhankelijke België.

In januari 1980 nieuwe 20 fr.-stukken.

Meer zilver dan munt.

SCHRAEPEN P.P., Wat een ontgoocheling.

SCHRAEPEN P.P., Het steekt op geen miljoentje.

Maandblad voor Numismatiek, tijdschrift Aldeling Dendermonde

2de jaargang, nr. 8, oktober 1979 :

GALLE S., Goudgewichten van Ghana.

2de jaargang, nr. 9, november 1979 :

Napoleon sloeg munt uit bijna alle oorlogen die hij voerde.

Maandelijks tijdschrift voor Numismatiek "Numismatica Leuven"

6de jaargang, nr. 8, augustus 1979 :

Mededelingen van het bestuur.

H.V., Muntmetalen - deel 1.

R.W., Uit de prehistorie van de numismatiek.

R.W., Een eigenaardige Brugse schelling van Albrecht en Isabella.

6de jaargang, nr. 9, september 1979 :

Mededelingen van het bestuur.

H.V., Muntmetalen en hun legeringen - deel 2.

H.D., Waarover men al 100 jaar niet spreekt.

Xlde verjaardag van Numismatica Leuven.

6de jaargang, nr. 10, oktober 1979 :

Mededelingen van het bestuur.

Agenda - Vers van de pers.

VANHOUDT H., Muntmetalen en hun legeringen

Maandelijks tijdschrift voor Numismatiek, Limburgs Genootschap voor Munt- en Penningkunde, afdeling Heusden-Zolder

1ste jaargang, nr. 12, augustus 1979 :

VAN KEYMEULEN A., Overzicht van de Belgische muntslag - deel IV.

VANDAMME L., De Belgische bankbiljetten - deel II.

VANDAMME L., De Romeinse muntwaarden.

VANDAMME L., Het gemeentegeld tijdens de oorlog 1914-1918 - deel II.

Kursus numismatiek - deel II. De gebruikte muntmaterialen.

10 Frank 1976 - Frans.

Koperen 20 fr.-stukken rollen reeds van de pers.

Nieuw muntstuk van 250 Frank.

Numismatische reis naar Londen.

Nieuw uitgekomen munten.

Ruildagen in Limburg.

Verslag van Belgische munten bij Spink & Son te Londen op 18-5-79.

RAYMAKERS T., Numismatiek van het prinsdom Luik.

VANDAMME L. - RAYMAKERS T., De medailleurs in het land van Luik (Victor Tourneur).

2de jaargang, nr. 1, september 1979

VANDAMME L., Voorwoord van de voorzitter.

RAYMAKERS T., Een woord van de secretaris.

BEERTEN R., Het jargon der numismaten.

Veiling van Spink & Son 18 mei 1979.

VAN KEYMEULEN A., Overzicht van de Belgische muntslag - deel V.

VANDAMME L., Het gemeentegeld tijdens de oorlog 1914-1918 - deel III.

VANDAMME L., De onderlinge verhouding tussen de Romeinse munten.

GEUTJENS B., Vergelijkend overzicht der voornaamste catalogi van de Belgische munten.

Valse stukken van 100 Frank.

RAYMAKERS T., De Luikse bisschoppen en hun munten.

2de jaargang, nr. 2, oktober 1979

VAN KEYMEULEN A., Overzicht van de Belgische muntslag - deel VI.

RAYMAKERS T., De Luikse bisschoppen en hun munten.

VANDAMME L., Veiling Spink & Son Londen 17-5-79.

VANDAMME L., Vrouwen op Romeinse munten.

MARTENS G., Beroemde vrouwen op munten.

VANDAMME L., Het gemeentegeld - deel IV.

VANDAMME L., Beleggen in gouden munten en penningen.

RAYMAKERS T., Nieuwe monografie : Munten en biljetten der Broeders van Liefde, door L. Vandamme.

2de jaargang, nr. 3, november 1979 :

VAN KEYMEULEN A., Overzicht van de Belgische muntslag - deel VII

Numisfilatelie - Vijftig jaar Ierse munten en bankbiljetten.

VANDAMME L., Het gemeentegeld - deel V.

VANDAMME L., Beroemde vrouwen op munten.

VANDAMME L., Vrouwen op Romeinse munten.

VANDAMME L., Beleggen in gouden munten en penningen.

VANDAMME L., 20 Fr - Type Negen Provincies.
VANDAMME L., Zilverprijs zorgt voor problemen.
Uitgifte van gedenkpenningen millennium prinsbisdom Luik.
RAYMAKERS T., Numismatiek van het prinsdom Luik.

Verzamelaarskrantje

3de jaargang, nr. 19, september 1979 :

Taelman J., Het zoeklicht op de munten van Maria-Theresia voor Brabant en Vlaanderen (1740-1780).

Bulletin du Cercle d'études numismatiques

16de jaargang, nr. 3, juli-september 1979 :

HUYSECOM E., A propos d'une variante inédite du denier de consécration d'Hadrien et de la datation de cette monnaie.
KOWALSKI H., L'originalité des augustales de l'empereur Frédéric II.
SUETENS I., Bibliographie : Code des ordres de chevalerie du royaume, par le Comte Garden de Saint-Ange.

HOEKJE VAN DE VERZAMELAAR

De 30ste verjaardag van het Europees Genootschap.

Het in 1950 opgericht Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde zal in 1980 zijn dertigste verjaardag vieren. Dit zal gebeuren ter gelegenheid van de jaarlijkse algemene vergadering die in Luik zal plaats hebben, lokaliteit die op haar beurt in 1980 het millennium van het prinsbisdom viert.

Naar aanleiding van de 30ste verjaardag zullen de twee tijdschriften van het E.G.M.P., TIJDSCHRIFT VOOR NUMISMATIEK en LA VIE NUMISMATIQUE gezamenlijk een speciaal nummer van uitzonderlijke omvang uitgeven, bevattend uitsluitend studies of artikels over numismatische onderwerpen. Dit houdt in dat de mededelingen in de gebruikelijke rubrieken naar een volgend nummer zullen verwezen worden.

Afdeling Dendermonde : nieuwe samenstelling van het bestuur.

Vanaf 14 september 1979 is het bestuur van de Numismatische Kring Dendermonde, afdeling van het E.G.M.P., als volgt samengesteld :

Voorzitter : Galle Gaston

Ondervoorzitter-materiaalmeester : Van Dijck Benoit

Secretaris : Van Brussel René

Schatbewaarder-redactie tijdschrift : Dreesen Hubert

Veilingmeester : Buydts Kamiel

Bestuursleden : Swaelens Jules en Van Den Bossche André.

Inlichtingen en briefwisseling : Van Brussel René, Noordstraat 7 te 9108 Lokeren-Eksaarde (tel. : 091/46.93.74).

Numismatische tentoonstelling te Antwerpen.

In de lokalen van de Bank Brussel-lambert, Lange Gasthuisstraat 20 te Antwerpen wordt van 10 tot 28 december 1979 een numismatische tentoonstelling ingericht die doorlopend zal toegankelijk zijn op de werkdagen van 10 tot 16 uur.

De Nationale Bank van België verleent haar medewerking aan deze tentoonstelling met de voorstelling van alle Belgische munten, geslagen vanaf 1834 tot heden.

Parlementaire vraag in verband met de toekomstige stukken van 20 frank.

De heer Bourgeois, lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, stelde op 24 augustus 1979 volgende vraag aan de Minister van Financiën :

"In een recent bericht is er sprake van de volledige vervanging van de 20 fr.-biljetten door muntstukken van dezelfde waarde. Uit dit bericht zou blijken dat de uitgifte van het nieuwe muntstuk zou gepaard gaan met het volledige, zij het geleidelijk, uit de omloop nemen van alle biljetten van deze waarde.

Het 20 fr.-biljet is nochtans een zeer handig betaalmiddel, waarvan door iedereen op grote schaal gebruik gemaakt wordt.

Er is zeker geen bezwaar tegen het in omloop brengen van een 20 fr.-muntstuk. De vraag is echter of een zoveel gebruikt bankbiljet op doeltreffende wijze volledig door munten kan vervangen worden. Bovendien zijn munten in elk geval moeilijker hanteerbaar en moeilijker opbergbaar dan biljetten.

Vandaar volgende vragen

- 1) Zijn er wettelijke of andere bezwaren tegen het gelijktijdig in omloop houden van een biljet en een muntstuk van dezelfde waarde ?
- 2) Hoeveel biljetten van 20 frank zijn er gemiddeld in omloop ?
- 3) Is het juist dat een muntstuk van 20 fr. in omloop zal gebracht worden, vanaf welke datum, in welke hoeveelheden ?
- 4) Zal dit muntstuk volledig de biljetten vervangen of zullen tegelijk biljetten en muntstukken in omloop blijven. Is de Minister niet van oordeel dat de laatste oplossing de meest gunstige zou zijn ?"

De Minister heeft daarop in volgende termen geantwoord :

"De gebeurlijke vervanging van de door de Schatkist uitgegeven biljetten door muntstukken werd reeds voorzien bij de oprichting van het Muntfonds. De Memorie van Toelichting van de organieke wet van 12 juni 1930 onderstreept inderdaad dat : "... Door middel van de proeven, die de Regering door het uitgeven van metalen munten van verschillende categorieën, zal nemen, zal zij het tijdperk kunnen vaststellen waarin deze munten eventueel volledig de plaats van de huidige kleine biljetten zullen kunnen innemen."

De vervanging van de biljetten van 20 fr. door munten van dezelfde waarde past volledig in het moderniseringsprogramma van ons systeem van metalen munten, dat niet meer aan de actuele behoeften is aangepast.

Samen met het Groot-Hertogdom Luxemburg, is België, onder de geïndustrialiseerde landen, nog het enigste land, dat een biljet met een dergelijke lage waarde uitgeeft.

Die vervanging beantwoordt aan de noodzaak het publiek te laten beschikken over munten met een hogere nominale waarde o.m. om tegemoet te komen aan de groeiende behoeften inzake de distributie van goederen en diensten via automatische toestellen.

Ze is tevens verantwoord door de zorg om de aanmaak- en onderhoudskosten te verminderen, die naargelang het aantal in aanmerking genomen jaren kunnen oplopen tot een bedrag dat 5 tot 10 maal hoger ligt voor het biljet dan voor het muntstuk. Men moet er inderdaad rekening mee houden dat de gemiddelde levensduur van een biljet van 20 fr. de 2 1/2 jaar niet overschrijdt. Het terugnemen van de versleten biljetten veroorzaakt aanzienlijke behandelingskosten (telling, sortering, vervoer door de bijhuizen en a
ding ervan, do
niewwing stelt
van de Nation
tegenwoordigt van het totaal aantal gedrukte biljetten.

Men is momenteel bezig het nieuwe muntstuk van 20 fr. te slaan, en men voorziet dat het in het begin van de maand januari eerstkomende in omloop zal gebracht worden.

Het bedrag van de in omloop zijnde biljetten van 20 fr. beliep einde augustus 1979, 3,2 miljard frank.

De biljet
rende een
zullen wor
definitief i
ficiënt mogelijk te kunnen verwezenlijken."

lijktijdig circuleren gedu-
n definitief uit de omloop
teengezette redenen ; het
het gestelde doel zo ef-

Een miljoen stukken van 1 dollar te koop aangeboden.

Een p
van pijn
Carson
naar de
voorzijde stelt een vrouwenhoofd voor dat de vrijheid symboliseert en de
keerzijde toont een adelaar.

rie een voorraad
muntatelier van
de Morgantype,
e T. Morgan. De

Gelijktijdig stelde de Amerikaanse Thesaurie ook vast dat deze stukken een numismatische waarde verworven hadden die de faciale waarde overtrof. Tussen oktober 1972 en juni 1974 verkocht de General Services Administration aan de talrijke belangstellenden 1.959.428 stukken. Toen werd de verkoop opgeschort gezien de markt verzadigd scheen. Maar thans is de vraag naar dergelijke stukken opnieuw zeer intens. Er blijven nog 923.307 stukken te verkopen, doch vooraleer daartoe over te gaan zullen eerst een paar uitgezochte reeksen geschonken worden aan het Smithsonian Institution en aan enkele musea. Vervolgens worden 54.856 stukken, waaronder de meest gezochten, bestemd voor de veiling bij opbod per briefwisseling, met dien verstande dat iedere opbieder maximum 5 exemplaren van elke datum kan bekomen. De minimum prijs per stuk is bepaald op 100 dollars. De overschot zal aangeboden worden tegen nog niet vaststaande prijzen, die waarschijnlijk zullen schommelen tussen 20 en 30 dollars per stuk. Aan de kopers van loten van 60 stuks wordt een prijsvermindering toegekend. Voor de niet verkochte stukken wordt later opnieuw een veiling bij opbod per briefwisseling voorzien.

Reeks muntstukken "Fleur de Coin" België 1979.

De Regie der Posterijen werd gelast met de verkoop van de reeksen muntstukken "Fleur de Coin" België 1979. Elke reeks is samengesteld uit acht muntstukken, vier met Nederlandstalig en vier met Franstalig omschrift, met de nominale waarden van 10, 5 en 1 frank en 50 centiem. De prijs van de reeks bedraagt 100 BF. Bestellingen worden uitgevoerd vanaf 1 oktober 1979 en slechts na ontvangst van het overeenstemmend bedrag. Betalingen gebeuren door storting of overschrijving op P.C.R. nr. 000-0055985-16 van de Regie der Posterijen, Afdeling 1.3.0.2. Numismatiek, 1000 Brussel. Benevens het aantal bestelde reeksen dienen naam, voor- naam en volledig adres in drukletters vermeld.

Penningen voor het Luiks millennium.

In het Munthof te Brussel werden de eerste exemplaren voorgesteld van drie penningen die ter gelegenheid van het millennium van het prinsbisdom Luik worden geslagen. Dit jubileumjaar wordt in 1980 gevierd. Het gaat om een medaille in brons, goud en platina. Het is meteen ook de eerste keer in de geschiedenis van de Munt dat een medaille in platina wordt vervaardigd. De penningen dragen op de voorzijde een beeltenis van de prinsbisschop Notger en op de keerzijde het embleem van het millennium van het prinsbisdom.

De platinapenning heeft een zuiverheidsgraad van 999 duizendsten, weegt 15 g, heeft een diameter van 26 mm en zal 15.000 BF kosten. Er zullen slechts 2.500 exemplaren worden geslagen.

De gouden penning is zuiver voor 900 duizendsten, weegt 6,4516 g, heeft een diameter van 21 mm en kost 2.750 BF. Er zullen 100.000 exemplaren in omloop worden gebracht. De verkoop begon op 5 november bij de banken, de privé-spaarkassen, de openbare kredietinstellingen en de wisselagenten.

Numismatiek en filatelie.

Ter herdenking aan het 9de Internationaal Numismatisch Kongres dat in september jongstleden in Bern (Zwitserland) gehouden werd, bracht Hongarije een reeks van 5 postzegels uit waarop middeleeuwse munten afgebeeld staan. De postzegel van 5 forint toont de eerste Hongaarse munt waarop een datum voorkomt, namelijk een zilveren gulden van koning Ladislav (1490-1516) met het jaartal 1499. Stippen we terloops aan dat op de munten uit onze gewesten voor het eerst een datum geplaatst werd in 1474.

De veiling Schulman van 25 tot 28 september 1979.

Een veiling van de firma Schulman is traditiegetrouw een belangrijke gebeurtenis voor de numismaten uit de Benelux, omdat eveneens volgens de traditie het aangeboden materiaal van grote klasse en van groot belang is.

De 72 platen tellende catalogus biedt niet minder dan 3.327 loten te koop aan. De verdeling ziet eruit als volgt : 1.691 loten voor de muntslag uit de Noordelijke Nederlanden met inbegrip van de Brusselse aanmuntingen tijdens de aansluiting van 1815 tot 1830, 157 loten Nederlandse biljetten, 157 koloniale munten waaronder een reeks ondernemingsgeld uit Indonesië, iets minder dan 100 stukken uit de Zuidelijke Nederlanden en een viertal munten (en welke !) van het koninkrijk België, 153 jetons, meer dan 200 medailles, talrijke stukken van over de ganse wereld, meer dan honderd eretekens en tenslotte een belangrijke reeks (meer dan 300 loten) numismatische boeken of naslagwerken.

Hieronder vermelden wij een paar gerealiseerde prijzen met tussen haakjes de schattingsprijzen, uiteraard in Nederlandse guldens. De veilingstaksen bedragen 15,6 %.

Willem I (1815-1840) - munthof Brussel :

10 gulden - 1824 - vrijwel Prachtig	2.300 (2.500)
10 gulden - 1828 - vrijwel Prachtig	2.800 (2.750)
1/2 gulden - 1829 - Prachtig/bijna FDC	2.500 (2.500)
1/2 cent - 1822 - Zeer Fraai	230 (175)

Willem I (1815-1840) - munthof Utrecht :

3 gulden - 1818 - Prachtig	3.000 (2.800)
3 gulden - 1820 - verwerkt tot schroefdoos - Zeer Fraai	1.300 (750)
1 gulden - 1819 - geslagen met gepolijste stempels - Prachtig	4.600 (4.000)

Willem II (1840-1849)

dukaat - 1841 - bijna Prachtig	1.250 (1.000)
2 1/2 gulden - 1841 - Zeer Fraai	2.700 (2.500)

Wilhelmina (1890-1948)

Vier exemplaren van het stuk van 2 1/2 gulden 1898 respectievelijk in FDC, Zeer Fraai/Prachtig, Zeer Fraai en Fraai werden onderscheidenlijk verkocht voor 2.800 (2.000), 1.250 (1.250), 775 (750) en 420 (500) gulden, hetgeen nogmaals het belang aanstreept van de faktor "staat van bewaring".

Voor onze gewesten weerhielden wij volgende stukken :

Robustusdaalder - 1584 - Zeer Fraai	8.250 (6.500)
1/2 Robustusdaalder - 1585 - Fraai	3.100 (2.000)
Zilveren leeuw - 1790 - Zeer Fraai/Prachtig	1.800 (1.000)
Filips IV - gouden dubbele soeverein - Brugge - 1647 - Zeer Fraai	4.150 (3.500)

Amper vier stukken voor het koninkrijk België :

2 francs - 1834 - bijna Prachtig	3.400 (1.000)
20 centimes - 1858 - Zeer Fraai	1.300 (675)
5 francs - 1849 (Braemt) - bijna Zeer Fraai	135 (100)
100 francs - 1880 - goud, gladde kant - Prachtig	22.000 (17.500)

De veiling van de zilveren jetons was zeer geanimeerd en voor sommige stukken werden de schattingsprijzen ruimschoots overtroffen, hetgeen volgende voorbeelden duidelijk illustreren :

1601 - Prins Maurits van Oranje-Nassau, graaf van Moers markies van Vlissingen en Veere - Prachtig	1.300 (250)
1601 - Beleg van Rheinberg en verdediging van Oostende - Prachtig	1.200 (250)
1602 - Zeeland, Verdediging van Oostende - Prachtig	1.400 (250)

Bij de numismatische boeken werd een Van Loon, editie 1723-31, 4 vol., geveild voor 5.500 (1.500) gulden terwijl de veilingscatalogus van de verzameling van koning Farook 330 (100) gulden haalde.

Vraag en antwoord.

In het *Tijdschrift voor Numismatiek* 1979, stelde de heer R. Leenders op blz. 149 een paar vragen aangaande de datum op een schelling van de aartshertogen Albrecht en Isabella en een instempeling op een Luikse dukaton.

De aandachtige lezers zullen inmiddels wel opgemerkt hebben dat de afbeeldingen van voormelde stukken ontbraken. Ziehier thans de detailfoto's in kwestie.

Te koop aangeboden.

De heer Charles De Fraiture, avenue de Broqueville 302, bte 12 te 1200 Bruxelles (tel. : 02/771.94.37) verkoopt tegen elk redelijk aanbod verscheidene tijdschriften waaronder *Muntkoerier* 1976, *Coins* 1975 tot 1978, *Numismatique et Change* 1976 en 1977, de maandelijkse verkoopslijsten van *Monnaies & Médailles S.A.* Bâle van 1975 tot 1978 en verschillende andere catalogis. Belangstellenden kunnen zich onmiddellijk met hem in verbinding stellen.

De 15de verjaardag van de C.E.N

De Cercle d'Etudes Numismatiques viert dit jaar de 15de verjaardag van zijn oprichting. Het is eveneens dit jaar dat, voor de derde keer, de vijfjaarlijkse prijs voor numismatiek toegekend wordt door een jury, onder het voorzitterschap van de heer Professor Paul Naster.

Naar aanleiding van beide gebeurtenissen zal de C.E.N., in begin 1980, een tentoonstelling organiseren in de tentoonstellingszaal van het Penningkabinet van Brussel. De thema's behandelen de verschillende aspecten van de numismatiek en meer bepaald de onderwerpen door de leden van de vereniging bestudeerd en waarover sprèekbeurten gehouden werden of die in artikels of boeken gepubliceerd werden.

Eveneens naar aanleiding van deze manifestaties ontwierp de heer Harry Elström, wiens oeuvre reeds een aanzienlijk aantal medailles telt, een speciale penning waarvan een gegoten exemplaar zal overhandigd worden aan de laureaat van de vijfjaarlijkse prijs,

Deze medaille stelt op de voorzijde Sint-Michiël voor en de C.E.N. zal daarvan gouden en zilveren jetons laten slaan. De keerzijde toont een korte gelegenheidstekst. Wij beelden hier de voorzijde af van de jeton opdat de lezers zelf de uitzonderlijke schoonheid van de creatie zouden kunnen naar waarde schatten.

De technische gegevens van deze bij de firma Fibru-Fisch uit Brussel vervaardigde jetons zijn :

Zilver : 900/1000

Diameter : 30 mm

Gewicht : ongeveer 11 g

Prijs B.T.W. inclusief : 1.500 BF

Verzendingskosten in België : 30 BF

Goud : 900/1000 (21,6 kt)

Diameter : 25 mm

Gewicht : 9 g (tolerantie van 0,1 g)

Prijs B.T.W. inclusief : 7.500 BF

Verzendingskosten in België : 50 BF

Men kan deze jetons bestellen door storting of overschrijving op rekeningnummer 210-0118207-16 van de Cercle d'études numismatiques te Brussel. De levering is voorzien voor de maand december 1979.

Willem I (1815-1840) - munthof Brussel :

10 gulden - 1824 - vrijwel Prachtig	2.300 (2.500)
10 gulden - 1828 - vrijwel Prachtig	2.800 (2.750)
1/2 gulden - 1829 - Prachtig/bijna FDC	2.500 (2.500)
1/2 cent - 1822 - Zeer Fraai	230 (175)

Willem I (1815-1840) - munthof Utrecht :

3 gulden - 1818 - Prachtig	3.000 (2.800)
3 gulden - 1820 - verwerkt tot schroefdoos - Zeer Fraai	1.300 (750)
1 gulden - 1819 - geslagen met gepolijste stempels - Prachtig	4.600 (4.000)

Willem II (1840-1849)

dukaat - 1841 - bijna Prachtig	1.250 (1.000)
2 1/2 gulden - 1841 - Zeer Fraai	2.700 (2.500)

Wilhelmina (1890-1948)

Vier exemplaren van het stuk van 2 1/2 gulden 1898 respectievelijk in FDC, Zeer Fraai/Prachtig, Zeer Fraai en Fraai werden onderscheidenlijk verkocht voor 2.800 (2.000), 1.250 (1.250), 775 (750) en 420 (500) gulden, hetgeen nogmaals het belang aanstreept van de faktor "staat van bewaring".

Voor onze gewesten weerhielden wij volgende stukken :

Robustusdaalder - 1584 - Zeer Fraai	8.250 (6.500)
1/2 Robustusdaalder - 1585 - Fraai	3.100 (2.000)
Zilveren leeuw - 1790 - Zeer Fraai/Prachtig	1.800 (1.000)
Filips IV - gouden dubbele soeverein - Brugge - 1647 - Zeer Fraai	4.150 (3.500)

Amper vier stukken voor het koninkrijk België :

2 francs - 1834 - bijna Prachtig	3.400 (1.000)
20 centimes - 1858 - Zeer Fraai	1.300 (675)
5 francs - 1849 (Braemt) - bijna Zeer Fraai	135 (100)
100 francs - 1880 - goud, gladde kant - Prachtig	22.000 (17.500)

De veiling van de zilveren jetons was zeer geanimeerd en voor sommige stukken werden de schattingsprijzen ruimschoots overtroffen, hetgeen volgende voorbeelden duidelijk illustreren :

1601 - Prins Maurits van Oranje-Nassau, graaf van Moers markies van Vlissingen en Veere - Prachtig	1.300 (250)
1601 - Beleg van Rheinberg en verdediging van Oostende - Prachtig	1.200 (250)
1602 - Zeeland, Verdediging van Oostende - Prachtig	1.400 (250)

Bij de numismatische boeken werd een Van Loon, editie 1723-31, 4 vol., geveild voor 5.500 (1.500) gulden terwijl de veilingscatalogus van de verzameling van koning Farook 330 (100) gulden haalde.

Vraag en antwoord.

In het *Tijdschrift voor Numismatiek* 1979, stelde de heer R. Leenders op blz. 149 een paar vragen aangaande de datum op een schelling van de aartshertogen Albrecht en Isabella en een instempeling op een Luikse dukaton.

De aandachtige lezers zullen inmiddels wel opgemerkt hebben dat de afbeeldingen van voormelde stukken ontbraken. Ziehier thans de detailfoto's in kwestie.

Te koop aangeboden.

De heer Charles De Fraiture, avenue de Broqueville 302, bte 12 te 1200 Bruxelles (tel. : 02/771.94.37) verkoopt tegen elk redelijk aanbod verscheidene tijdschriften waaronder *Muntkoerier* 1976, *Coins* 1975 tot 1978, *Numismatique et Change* 1976 en 1977, de maandelijkse verkoopslijsten van *Monnaies & Médailles S.A.* Bâle van 1975 tot 1978 en verschillende andere catalogis. Belangstellenden kunnen zich onmiddellijk met hem in verbinding stellen.

Banque Leu (Bahnhofstrasse 32, CH-8002 Zürich) organiseerde op 18 oktober 1979 een veiling van zeldzame en prachtige munten. De catalogus telde 15 platen voor de minder dan 300 te veilen stukken, hetgeen betekent dat omzeggens elke munt afgebeeld was. De best vertegenwoordigde muntreeksen waren de stukken uit de periode van de kruistochten, de munten van het Heilig Rooms Rijk en die van de Duitse staten. In de veiling kwam slechts één munt voor uit onze gewesten, namelijk een gouden rijder geslagen voor rekening van Johanna en Wenzel.

Monnaies & Médailles S.A. (Malzgasse 25, CH-4002 Basel) : *lijst nr. 414 van augustus 1979* : Griekse tetradrachmen, zilveren Griekse keizerlijke munten, goudstukken uit de 19de en de 20ste eeuw, Zwitserland, Hessen, Franse Koninklijke munten en Pruisische medailles.

Lijst nr. 415 van september 1979 : Klein-Azië, antoniniani, Zwitserse goudstukken, gouden munten en medailles, zilveren Zwitserse munten en medailles, Beieren en Rusland.

Lijst nr. 416 van oktober 1979 : Griekse tetradrachmen en bronzen munten, goudstukken, Zwitserse zilveren munten, Zweden en Beieren - deel II.

Maison Deblain (avenue Cyrille Besset 132, F-6100 Nice) : *lijst nr. 415 van september 1979* : Griekse zilveren en bronzen munten, Romeinse, Gallische en Franse munten, buitenlandse écu's en pasmunten.

Banque Populaire du Nord - Numismatique (boulevard de la République 847, F-59700 Marcq-enBaroeul) : *lijst nr. 10 van juli 1979* : Griekse munten uit zilver en biljoen, Romeinse munten uit zilver, brons en biljoen, gouden Romeinse, Franse en buitenlandse munten en tenslotte zilveren koninklijke Franse munten.

Bij het ter perse gaan van dit nummer van het *Tijdschrift*, vernemen wij dat **de heer Willem Van Alsenoy**, Kammenstraat 54 te 2000 Antwerpen op 8 december 1979 een veiling houdt in het De Keyser Hotel, De Keyserlei 66 te Antwerpen.

De catalogus vermeldt Griekse, Romeinse en buitenlandse munten, stukken van de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden, van het koninkrijk België en talrijke 19de eeuwse medailles.

INHOUDSTAFEL 1979

Bankbiljetten

Het nieuw Belgisch bankbiljet van 500 Frank, type Meunier. blz. 88-90.

Belgische munten

COLAERT M., Is het stuk van 40 frank (Wereldtentoonstelling Brussel 1935) een wettige munt of een proefslag ? blz. 3-4.

COLAERT M., Het Belgisch stuk van 1 frank geslagen in Groot-Brittannië tijdens de eerste wereldoorlog. blz. 154-163.

MATAGNE, L., Wie ontwierp de keerzijde van het 5 frankstuk 1936 : Rau of Everaerts ? blz. 164-166.

MOENS J., Mogelijke herslagen van de 100 frank 1853 (huwelijk van de hertog van Brabant) ? blz. 129-130.

De bekroonde ontwerpen van de tekenwedstrijd voor het nieuw muntstuk van 250 frank. blz. 151-153.

Belgisch muntstuk van 100 frank ontmunt. blz. 144.

Belgisch stuk van 10 frank op muntplaatje van 1 frank. blz. 28.

Nieuw Belgisch muntstuk van 20 frank. blz. 144.

Parlementaire vraag in verband met de stukken van 100 frank. blz. 71-72.

Parlementaire vraag in verband met de toekomstige stukken van 20 frank. blz. 232-233.

Project voor een Belgisch muntstuk van 250 frank voor 1980. blz. 91-92.

Reeks muntstukken "Fleur de Coin" België 1979. blz. 234.

Slagaantallen van de Belgische munten 1977 en 1978. blz. 73.

Varianten van Belgische munten. blz. 72.

Bibliografie

COLAERT M., "Vijf jaar aanwinsten (1974-1978)". blz. 223.

COLAERT M., "Medagliere Cremonese. Monete romane dell'eta repubblicana", door G. Fenti. blz. 191.

COLAERT M., "Money of the world", door R.G. Doty. blz. 51-52.

COLAERT M., "Traité de Numismatique Celtique - Tome II, La Gaule Belgique", door S. Scheers. blz. 49-51.

COLAERT M., "Treasure Hunting Sites", door J. Short. blz. 224-225.

RAYMAKERS T., "Munten en biljetten der Broeders van Liefde", door L. Vandamme. blz. 224.

SUETENS, L., "Code des ordres de chevalerie du royaume", door Comte Graden de Saint-Ange. blz. 103-104.

Anastatische herdrukken. blz. 53.
 "Catalogus van de Belgische munten sinds 1830 met hun reële waarde",
 door J. Philippen. blz. 191-192, 224.
 "European Coin-Weights for English Coins", door G. Houben. blz. 52-53.
 "Metal Detecting". blz. 23-24.
 "Miscellanea Numismatica". blz. 27.
 "Numismatique byzantine", door T. Bertelè. blz. 23.
 Tijdschriftennieuws, blz. 24-25, 53-60, 104-106, 133-135, 225-228.

Buitenlandse munten

COLAERT M., Nieuwe aanmuntingen. blz. 19-21, 61-66, 97-101, 136-143,
 217-221.
 VAN HEURCK Ph., De keizer van de republiek. blz. 210-214.
 Aanmunting stopgezet wegens geldgebrek. blz. 193.
 Een miljoen stukken van 1 dollar te koop aangeboden. blz. 233-234.
 Een munt voor paus Johannes Paulus I ? blz. 147.
 Het nieuw Frans muntstuk van 2 francs. blz. 73.
 Numismatiek en filatelie. blz. 235.
 Een prestigemunt : de dollar van 1804. blz. 146-147.
 Reeds problemen voor de nieuwe mini-dollar ? blz. 148.
 Reeks FDC-munten Frankrijk 1979. blz. 111-112.

Conventionele munten

VOGELAERE P.A., Enkele historische verduidelijkingen over de con-
 ventionele munten van de "Bescherming der Maatschappij" te Doornik.
 blz. 169-170.

Jetons en penningen

LIPPENS J., Attestmedailles van schuttersverenigingen uit de provincie
 Antwerpen 1828-1840. blz. 178-183.
 PITTOORS P., Curiosa in numisma. blz. 95.
 Amerikaanse gouden medailles. blz. 113.
 "De Feniks" - medaille door A. Darville. blz. 18.
 "Jakob Jordaens" - medaille door May Néama. blz. 93.
 Medaille voor de 150ste verjaardag van de Belgische onafhankelijkheid.
 blz. 73.
 Medaille voor het millennium van het prinsbisdom Luik. blz. 113.
 De medaille voor het millennium van de stad Brussel. blz. 74.
 De penning "Duizend jaar Brussel". blz. 28.

Penning van Numismatica Leuven. blz. 194.
 Penningen voor het Luiks millennium. blz. 234-235.
 Tweede reeks van de Zoo-penningen. blz. 109-110.

Munten van de Nederlanden

LEENDERS R., Een raadsel : het stuk van "5 plaquettes" uit de Oosten-
 rijkse Nederlanden. blz. 35-39.
 ORBAN R., De florijn of gulden. blz. 204-209.
 SCHULMAN J., Aanvullingen op het Supplement van de Gouden Benelux.
 blz. 48.
 SCHULMAN J., Aanvullingen op het Supplement van de Zilveren Benelux.
 blz. 47-48.
 VAN HEURCK Ph., Ongerijmdheden op de munten van de Staten van Bra-
 bant (1577-1581). blz. 11-13.
 VAN KEYMEULEN A., De gouden dukatons van Karel II (1665-1700). blz.
 79-87.
 Datum van een pauwenschelling. blz. 149, 237.
 Instempeling op Luikse dukaton. blz. 149, 237.

Noodgeld

VANDAMME L., Noodbiljetten uitgegeven door de Kempense kolenmijnen
 te Eisden. blz. 125-126.
 VANDAMME L., Noodbiljetten uitgegeven door de Kempense kolenmijnen
 te Zolder tijdens de Tweede Wereldoorlog. blz. 187-188.
 WAERZEGGERS R., Kostprijsvergelijking tussen het metalen noodgeld
 van de stad Gent en de papieren bons uitgegeven in vele andere ge-
 meenten tijdens de eerste wereldoorlog. blz. 44-45.

Romeinse munten

CIBIS K., Aanmuntingsfouten bij Romeinse munten. blz. 171-177

Tentoonstellingen

Numismatische tentoonstelling bij A.C.E.C. te Charleroi, blz. 69.
 Tentoonstelling "De kogel door de kerk ? Politiek op penningen". blz. 145.
 Tentoonstelling "Economische en financiële aspecten van de Brusselse
 geschiedenis". blz. 144-145.
 Numismatische tentoonstelling te Antwerpen. blz. 231.

Varia

- DEWIL A., Romeins verleden in Tienen herleeft. blz. 121-124.
- LATHOUMETIE P.-Y., Valse munten afkomstig uit de streken rondom de Middellandse zee en uit het Midden-Oosten, blz. 40-43.
- VANDERPIJPEN W., De 14de eeuwse muntschat van Manderfeld. blz. 5-10.
- Algemene vergadering van het E.G.M.P. te Brussel op 14 oktober 1979. blz. 119-120.
- Afdeling Dendermonde : lokaalverandering. blz. 193.
- De 30ste verjaardag van het Europees Genootschap. blz. 231.
- Afdeling Dendermonde : nieuwe samenstelling van het bestuur. blz. 231.
- Huisgeld van de Broeders van Liefde-Sint-Bavo-Noordwijkerhout-Nederland. blz. 150.
- In memoriam Abel Evrard. blz. 75.
- In memoriam Raymond Staessens. blz. 146.
- Internationaal symposium over noodgeldaanmuntingen. blz. 69-70.
- Lokaalverandering bij de Numismates de Bruxelles. blz. 34.
- Muntendiefstal. blz. 74.
- 9de Internationaal Numismatisch Kongres te Bern. blz. 112.
- Nieuwe samenstelling van het bestuur van Numismatica Leuven. blz. 69.
- De numismatische markt. blz. 147.
- Numismatische reis van de C.E.N. blz. 110.
- Vergaderingen van de afdeling Dendermonde. blz. 110.
- Verslag van de algemene vergadering van het E.G.M.P. gehouden te Brugge op 29 oktober 1978. blz. 15-17.
- Verslag van de algemene vergadering van het E.G.M.P. gehouden te Brussel op 14 oktober 1979. blz. 199-203.
- Het 25ste zomerseminarie van de A.N.S. blz. 27.
- De 15de verjaardag van de C.E.N. blz. 238.
- Het 17de Internationaal Kongres van de F.I.D.E.M. blz. 111.

Veilingen

- 1979 : rekordjaar voor openbare muntveilingen. blz. 110-111.
- De veiling Schulman van 25 tot 28 september 1979. blz. 235-237.
- Veiling Spink Coin Auctions nr. 2 van 29 november 1978. blz. 70-71.
- De veiling Spink van 17 en 18 mei 1979. blz. 195-196.
- Veiling Van Alsenoy van 4 november 1978. blz. 27-28.
- De veiling Williame van 17 februari 1979. blz. 115-116.
- Veilingen en catalogi. blz. 30-32, 76-77, 115-118, 196-198, 241-242.